

Zbornik javnih predavanja, sv. 2, ur. Maja Cerić – Mirela Mrak, Posebna izdanja, sv. 28, Pazin: Državni arhiv u Pazinu, 2013., 192 str.

Godine 2013. u izdanju Državnog arhiva u Pazinu svjetlo je dana ugledao drugi tiskani nastavak *Zbornika javnih predavanja*. Pod uredništvom Maje Cerić i Mirele Mrak, zbornik sadrži deset pisanih verzija predavanja koja su razni znanstvenici održali u Državnom arhivu u Pazinu tijekom 2012. godine.

Slaven Bertoša, Tatjana Bradara i Nenad Kuzmanović su autori su prvog rada, »Kameni ostaci kao granične oznake u Istri tijekom prošlosti« (str. 7 – 24). Rad je dio projekta Arheološkog muzeja Istre koji za cilj ima očuvanje i valorizaciju kamenih graničnih oznaka nastalih u mletačko i austrijsko vrijeme vladanja Istrom. Autori su se posebno osvrnuli na problem tzv. diferencija, nepodijeljenih parcela na granicama mletačke i austrijske Istre koje su kao sporna mjesta često bile uzrokom sukoba. Autori zagovaraju projekt izrade dokumentacije kamenih graničnih oznaka i njihovo očuvanje od propadanja.

»Romanizmi u rukopisnom *Rječniku boljunskih govora* Ivana Francetića« (25 – 36) rad je Sandre Tamaro, koja nam predstavlja podrijetlo boljunskih romanizama. Naime, zahvaljujući Ivanu Francetiću (1884. – 1973.) sačuvano nam je gradivo za proučavanje romanizama latinskog, arapskog, franačkog, langobardskog i grčkog te one nerazriješenog podrijetla. Autorica je zasebno obradila i hibridne tvorenice koje je Ivan Francetić prikupio i zapisao.

Sljedeći rad, »Arheologija i arhivi« (37 – 48) Klare Buršić-Matijašić, prikazuje veze između arhivskih istraživanja i arheologije. Život i rad Alberta Puschija, istraživača pećine Podrebar, poslužili su joj da zorno predstavi poželjan pristup istraživanja znanstvenog opusa toga znamenitog istarskog arheologa. Autorica se osvrnula i na važnost korištenja starih katastarskih karata u arheološkim istraživanjima. Koristeći te karte pohranjene u arhivima, ona je utvrdila topografsko nazivlje nekih geografskih elemenata, kao što su potoci, tijekom svojih arheoloških istraživanja.

Ante Škrobonja potpisuje rad »Medicinski elementi u sakralnoj umjetnosti na primjerima u Istri« (49 – 73). Velik je dio rada posvećen titularima u svezi sa svetcima zaštitnicima od bolesti te ikonografiji Kristova začeca, trudnoće Blažene Djevice Marije i Kristova rođenja. Prema autoru, sakralna ikonografska baština šalje šire poruke od strogo religijskih.

»Buzečan Stipan Konzul, pazinski župnik, promicatelj hrvatske glagoljice u Njemačkoj (16. st.)« (75 – 116) Alojza Jembriha tekst je koji opisuje prevodilački rad Stipana Konzula (1521. – 1579.) u Njemačkoj, njegove mnogobrojne povratke u Hrvatsku i nova putovanja natrag u njemačke zemlje. Autor je potanko opisao i velike napore oko usavršavanja Konzulova prijevoda Novoga zavjeta, tiskanog u Urachu 1562./63. godine. Stipana Konzula Istranina, uz Antuna Dalmatina, možemo smatrati najvećim promicateljem hrvatske kulture u 16. stoljeću, razdoblju kada je gotovo cjelokupna hrvatska zajednica bila zaokupljena obrambenim ratom protiv Turaka.

Boris Domagoj Biletić autor je rada naslovljenog »Hrvatska književnost Istrana za vrijeme fašističke vladavine« (117 – 142). Biletić uglavnom prikazuje poznate Istrane koji su se tada nalazili u emigraciji, posebice u Zagrebu. Pružio je kratke biografije i književne opuse Mate Balote/Mije Mirkovića, Ivana Bostjančića, Viktora Cara Emina, Ante Cilige, Zvane Črnje, Ante Dukića, Drage Gervaisa, Ive Mihovilovića, Tone Peruška i Ernesta Radetića. Ukratko je opisao i emigrantsku istarsku periodiku. Unutar nje najistaknutija je tiskovina bila list *Istra*, koji je izlazio od 1929. do 1940. godine.

Sljedeći rad, »Romanizmi u Nazorovu *Velom Joži*« (143 – 148), rad je Valtera Milovana. Autor ističe kako je Vladimir Nazor, veliki istarski književnik, odrastao uz talijanski jezik kao primarni jezik komunikacije. Njegovo je djelo *Veli Jože* izdavano kao alegorijska pripovijetka u tršćanskom listu *Balkan* tijekom 1907. godine. U zaključku je Rada autor istaknuo kako je Nazor, unatoč vrlo visokoj zastupljenosti romanizama u govornoj svakidašnjici Istre, sveo romanizme u svome djelu na najmanju moguću mjeru.

Hrvoje Petrić potpisuje rad »Neke bilješke o “Malom ledenom dobu” (s malim osvrtom na Istru)« (149 – 159). Obradujući pojavu Maloga ledenog doba, koje se podudara s razdobljem ranoga novog vijeka, autor u skladu s novim historiografskim pristupom, ekohistorijom, objašnjava uzroke i posljedice tog prirodnog fenomena. Pored opisa ondašnjih klimatskih promjena i njihovih posljedica po lokalne zajednice i lokalne prirodne okoliše Europe, autor pruža i kratke informacije u svezi s istarskim ranonovovjekovnim prostorom, koje mogu poslužiti kao skica za buduća istraživanja.

Rad »Arhivski i tiskani izvori za praćenje kretanja istarskog stanovništva u habsburško doba (1815. – 1918.): sumarni pregled serijalne građe« (161 – 170) potpisuje Dean Krmac. Autor proučava nedovoljno istraženu demografsku povijest Istre 19. stoljeća, razdoblja najvećeg rasta njezina stanovništva. Predstavljeni su izvori za buduća istraživanja tog područja: rezultati popisa stanovništva i godišnja izvješća i statistike. Autor zagovara zajednička istraživanja preko odnedavno omekšanih granica država, uzevši u obzir gomilu povijesnih izvora.

Posljednji rad, »Moteti i madrigali istarskog *seicenta* Gabriello Puliti: ranobarokni skladatelj u Istri« (171 – 186), nakon prikaza razvoja madrigala i moteta u novovjekovnoj Hrvatskoj i Istri, usredotočuje se na lik i djelo svećenika Gabriella Pulitija. On je tijekom prve polovice 17. stoljeća bio najistaknutiji skladatelj na istarskom prostoru. Rad pruža osvrt na tri Pulitijeve zbirke skladbi: *Sacrae modulationes* (1600.), *Baci ardenti* (1609.) i *Ghirlanda odorifera* (1621.). Pored navedenoga, autor Nikola Lovrinić naglašava i važnost apeninskog prostora u širenju glazbenih ideja na istočnom Jadranu.

Zbornik zatvaraju »Životopisi« autora radova (187 – 190). Ovaj ćemo prikaz završiti nadajući se da će biti objavljen i treći svezak *Zbornika javnih predavanja* kako bi se sadržaji sljedećih predavanja održanih u Državnom arhivu u Pazinu stavili na raspolaganje široj javnosti.

David Orlović